

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 156/2020-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Andrea Havelková, s. r. o., Daniela Dlabača 2748/28, Žilina, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Andrea Havelková, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 80/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 80/2017 porušené boli.

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 80/2017 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré j e Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a náhradu trov konania v sume 640,66 € (slovom šesťstoštyridsať eur a šesťdesiatšesť centov), ktoré j e Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť na účet Advokátskej kancelárie Andrea Havelková, s. r. o., Daniela Dlabača 2748/28, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia s'ťažovateľky

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. novembra 2019 doručená ústavná s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej Advokátskou kanceláriou Andrea Havelková, s. r. o., Daniela Dlabača 2748/28, Žilina, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Andrea Havelková, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 80/2017 (ďalej len „namietané konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je účastníčkou namietaného konania (navrhovateľkou) o určenie právnej neúčinnosti právnych úkonov, kde návrh okresnému súdu podala 14. novembra 2017.

3. Sťažovateľka, poukazujúc na chronologický priebeh namietaného konania okresného súdu v ústavnej sťažnosti, argumentuje, že toto konanie je poznačené zbytočnými priet'ahmi. Podľa jej názoru okresný súd pri prejednávaní jej veci nepostupuje plynule a svojou nečinnosťou jej spôsobil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza od podania návrhu až do podania ústavnej sťažnosti.

4. Sťažovateľka dôvodí, že v namietanom konaní okresný súd nevykonal žiadne pojednávanie, iba jednoduché procesné úkony, ako sú výzva k predloženiu vyjadrenia adresovaná odporcovi a ďalšie nasledujúce výzvy adresované procesným stranám. Podľa jej vyjadrenia je okresný súd absolútne nečinný od apríla 2018, keď nereaguje na jej žiadosti o poskytnutie informácie k priebehu konania.

5. Na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti s odvolaním sa na ustálenú judikatúru ústavného súdu sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o jej ústavnej sťažnosti nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným postupom okresného súdu, prikázal okresnému súdu konať vo veci sťažovateľky bez zbytočných priet'ahov a priznal jej tiež finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

6. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 156/2020-14 z 15. apríla 2020 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a ďalšie podania sťažovateľky

7. Na základe výzvy ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľky podaním doručeným ústavnému súdu 25. júna 2020 vyjadrila podpredsedníčka okresného súdu, ktorá

okrem prehľadu procesných úkonov namietaného konania konštatovala skutkovú a právnu nenáročnosť posudzovanej veci sťažovateľky a súčasne poukázala na objektívne okolnosti na strane okresného súdu – obdobia dlhodobejšej práceneschopnosti zákonného sudcu, brániace konať v posudzovanej veci plynule a bez zbytočných prieťahov. Podpredsedníčka okresného súdu v predmetnom vyjadrení prezentovala súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej.

8. Právny zástupca sťažovateľky reagoval na vyjadrenie okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 24. júla 2020, v ktorom zotrval na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti, poukázal na judikatúru ústavného súdu, v zmysle ktorej personálne komplikácie toho-ktorého súdu nezjavujú konajúci súd zodpovednosti za prieťahy v konaní spôsobené účastníkovi konania, a tiež upriamil pozornosť na aktuálnu nečinnosť okresného súdu, ktorý podľa jeho vyjadrenia nereaguje na výzvy sťažovateľa o doručenie špecifikovaného vyjadrenia protistrany. Právny zástupca sťažovateľky zároveň oznámil, že sťažovateľka na vykonaní ústneho pojednávania vo veci samej netrvá.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa ustanovenia § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

12. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

13. Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľky preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť (1), ďalej správanie sťažovateľky v priebehu konania (2) a napokon aj postup konajúceho súdu (3).

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

IV.1 K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

14. Ústavný súd preskúmal obsah na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu, obsah ústavnej sťažnosti, ako aj vyjadrenie odporcu a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam o priebehu namietaného konania:

Okresnému súdu bola sťažovateľkou 14. novembra 2017 podaná žaloba o určenie právnej neúčinnosti právnych úkonov proti sťažovateľke.

Okresný súd vyzval 20. decembra 2017 sťažovateľku k úhrade súdneho poplatku, sťažovateľka na výzvu reagovala a súdny poplatok uhradila k 15. januáru 2018.

Sťažovateľka adresovala okresnému súdu 21. decembra 2017 podanie – úpravu žalobného petitu.

Okresný súd vyzval žalovanú stranu 19. februára 2018 vyjadriť sa k podanej žalobe a predložiť dôkazy. Žalovaná reagovala vyjadrením doručeným okresnému súdu 8. marca 2018.

Okresný súd vyzval sťažovateľku 17. apríla 2018 vyjadriť sa k vyjadreniu žalovanej. Sťažovateľka reagovala vyjadrením z 24. apríla 2018.

Okresný súd vyzval žalovanú stranu 17. mája 2018 predložiť vyjadrenie k stanovisku sťažovateľky.

Okresnému súdu bolo 1. júna 2018 doručené vyjadrenie žalovanej k stanovisku sťažovateľky. O zaslanie tohto vyjadrenia žalovanej žiadala sťažovateľka okresný súd 9. októbra 2018, tento však na žiadosť sťažovateľky podľa jej vyjadrenia dosiaľ nereagoval.

Sťažovateľka okresnému súdu 6. decembra 2018 doručila „*zmenu žaloby a návrh na pristúpenie subjektu do konania*“. Okresný súd rozhodol o uvedenom návrhu uznesením zo 14. mája 2020.

Okresný súd určil termín pojednávania vo veci sťažovateľky k dátumu 7. september 2020, vec sťažovateľky teda nebola v čase rozhodovania ústavného súdu meritórne ukončená.

IV.2 Vyhodnotenie postupu okresného súdu

15. Predmetom konania v posudzovanej veci je rozhodovanie o tzv. odporovej žalobe. Ústavný súd je toho názoru, že vec sťažovateľky nemožno hodnotiť po právnej stránke ako zložitú, pretože tento typ konania je regulovaný pomerne podrobnou právnou úpravou a tiež príslušnou judikatúrou. Rovnako skutkový stav, tak ako je prezentovaný v uplatnenej odporovej žalobe, nenasvedčuje skutočnej zložitosti posudzovanej veci. Napokon, aj samotný okresný súd vo svojom vyjadrení predloženom ústavnému súdu hodnotí posudzovanú právnu vec sťažovateľky ako skutkovo a právne nenáročnú.

16. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil žiadnu relevantnú okolnosť, ktorá by signalizovala nedostatočnú súčinnosť zo strany sťažovateľky ako účastníčky konania.

17. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu. V rámci preskúmania spisového materiálu zistil ústavný súd rozsiahle obdobie nečinnosti, v ktorom okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka. Ide o úsek konania od 1. júna 2018, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej k stanovisku sťažovateľky, až do 14. mája 2020, keď okresný súd po súvislom období pasivity rozhodol uznesením o návrhu sťažovateľky zo 6. decembra 2018. Označený úsek konania vykazuje ničím neodôvodnenú nečinnosť v rozsahu takmer dvoch rokov. Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že v dôsledku popísanej nečinnosti v postupe okresného súdu došlo k zbytočnému predĺženiu súdneho konania.

18. Ústavný súd tak dospel k záveru, že postupom okresného súdu v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

19. Z petitu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka žiadala ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom. Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07).

20. Ústavný súd tak uzatvára, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

21. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Vychádzajúc zo skutočnosti, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky nebolo namietané konanie právoplatne skončené (pozri bod 14 odôvodnenia tohto nálezu), ústavný súd formuloval pre okresný súd príkaz konať vo veci sťažovateľky bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

22. K obrane okresného súdu poukazujúcej na personálne komplikácie (opakovaná práceneschopnosť zákonného sudcu), túto okolnosť sa okresný súd snaží prezentovať ako objektívnu okolnosť negatívne sa podpisujúcu pod plynulosť konania vo veci sťažovateľky, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezbavujú štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka personálnych komplikácií nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Ústavný súd nad rámec poznamenáva, že je táto okolnosť z individuálneho hľadiska, teda z hľadiska osoby zákonného sudcu pochopiteľne ospravedlňiteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti okresného súdu za plynulosť konania vo veciach účastníkov konania ju zohľadniť nemožno.

23. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnila sťažovateľka osobnou frustráciou prameniajúcou z pocitov právnej neistoty. Sťažovateľka vyzdvihla aj ekonomické dopady, ktoré pre ňu z pasivity okresného súdu a absencie meritórneho rozhodnutia vzhľadom na charakter prejednávanej veci vyplývajú. Vychádzajúc z týchto skutočností, sťažovateľka považovala za primeranú výšku finančného zadosťučinenia sumu 5 000 €. Pri určení primeraného finančného

zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a chápe ho ako kompenzačný prostriedok nemajetkovej ujmy. Vychádzajúc zo zisteného rozsahu nečinnosti okresného súdu, ktorá je dôvodom zbytočných prietahov a porušenia dotknutých práv sťažovateľky, ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 500 €, tak ako to je uvedené v bode 3 výroku nálezu.

VI.

Trovy konania

24. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať aj náhradu trov konania pred ústavným súdom. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom, a priznal jej náhradu v sume 640,66 € (bod 4 výroku tohto nálezu). Ústavným súdom priznaná suma náhrady trov konania pozostáva z odmeny za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 (stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pri tarifnej odmene za úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 v sume 163,33 € a za úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 v sume 177 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky) a režijnom paušále ku každému z nich po 9,80 € v prípade úkonov z roku 2019 a 10,62 € v prípade úkonu z roku 2020 (§ 16 ods. 3 vyhlášky), k tomu tiež 20 % DPH, ktorej je právny zástupca sťažovateľky platcom. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku).

25. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. augusta 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu